

УДК 37:004.77

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Л.І.Дідух

Анотація. У статті розглянуто соціальні мережі та сервіси другого покоління Веб 2.0, що дозволяють користувачам створювати в мережі та використовувати інформаційні ресурси в навчальному процесі, їх переваги та недоліки.

Ключові слова: Блог, Веб 2.0, Веб-конференція, мережеві сервіси, Смарт-навчання, соціальна мережа.

Аннотация. В статье рассмотрены социальные сети и сервисы второго поколения Веб 2.0, что позволяет пользователям создавать в сети и использовать информационные ресурсы в учебном процессе, а также их преимущества и недостатки.

Ключевые слова: Блог, Веб 2.0, Веб-конференция, Смарт-обучение, сетевые сервисы, социальная сеть.

Summary. Social networks and Web 2.0 second generation services which enable users creating in the web to exploit these informational resources and their advantages and disadvantages have been considered in the article.

Key words: blog, Web 2.0, Web-conference, network services, smart-learning, social network.

Постановка проблеми. Система освіти України нині забезпечена сучасними засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Глобальна мережа Інтернет є доступною для всіх членів суспільства. Вона стала джерелом інформації, середовищем спілкування і взаємодії між різними верствами населення, зокрема, між студентами і викладачами, адміністрацією ВНЗ. Така діяльність забезпечується сервісами Веб 2.0, що відкрили можливість створення і використання інформаційних ресурсів у мережі Інтернет. Це також використовується в навчальному процесі та впливає на його організацію та здійснення, розв'язання завдань, що виникають в сфері освіти. Важливою проблемою є інтеграція соціальних сервісів Веб 2.0 у вищу освіту.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання Інтернету, ІКТ, Веб 2.0 в освіті присвячені дослідження вчених В.Бикова, М.Бухаркіної, Р.Гуревича, М.Жалдака, Н.Морзе, Є.Полат, Є.Патаракіна, Б.Ярмака, Тіма О'Рейлі та ін.

Дослідники наголошують на таких перевагах використання мережевих соціальних сервісів Веб 2.0 [3; 4; 5]:

- у мережевому доступі опинилася величезна кількість відкритих матеріалів, що можуть бути використані в навчальних цілях;
- завдяки тому, що спрощується процес відтворення матеріалів та їх публікацій, новий контент створюється мільйонами людей, які додають у мережу малюнки, тексти, фотографії, музичні файли, закладки та корисні ресурси;
- беручи участь у нових формах діяльності, викладачі і студенти одержують та застосовують важливі інформаційні навички;
- відкриваються нові можливості для участі студентів у різноманітних співтовариствах: професійних, наукових та інших;
- виникають нові форми співтворчості викладачів і студентів.

Мета статті полягає в розгляді організації колективної діяльності студентів у ВНЗ за допомогою соціальних мереж.

Виклад основного матеріалу. Розвиток Інтернет-технологій, поява Веб 2.0 та Веб 3.0 зумовили використання соціальних сервісів в освіті. Соціальні сервіси – це мережева програма забезпечення, що підтримує групову взаємодію. Ця взаємодія включає: персональні дії та комунікації учасників між собою, обмін повідомленнями [2, с. 171].

Соціальні мережі, а також сервіси, що їх підтримують, стали ефективним методом забезпечення відвідування сайтів, зворотного зв'язку, одним із засобів генерації контенту, що зумовило значну кількість соціальних Веб-сервісів, об'єднаних назвою сервіси Веб 2.0.

Веб 2.0 – це друге покоління мережевих сервісів Інтернет, що дозволяють користувачам створювати в мережі та використовувати інформаційні ресурси.

Веб 2.0 – термін, що визначає друге покоління мережевих сервісів, принциповою відмінністю від Веб 1.0 є те, що ці сервіси дозволяють користувачам не тільки мандрувати мережею, а й спільно працювати, розмішувати в мережі текстову та медіа-інформацію [Вікіпедія].

За допомогою Веб 2.0 студенти та викладачі одержують можливість здійснювати таку колективну діяльність:

- спільний пошук;
- спільне зберігання закладок;
- створення і спільне використання медіа-матеріалів (фотографій, відео, аудіо записів та ін.);
- спільне створення і використання гіпертекстів;
- спільне редагування і використання в мережі текстових документів, електронних таблиць, презентацій та інших документів;
- спільне редагування і використання карт і схем.

Отже, принциповою відмінністю Веб 2.0 від Веб 1.0 є соціальна орієнтованість.

У педагогічному процесі ВНЗ набули поширення:

1) *педагогічні співтовариства, що сприяють розвитку спільного мислення.* Наша пізнавальна, творча і навчальна діяльність де спочатку мають мережний і колективний характер, перехід до розміщення ролі і значення інших людей, способів конструювання реальної дійсності є важливим етапом психологічного розвитку особистості.

У процесі спілкування в мережі виховується толерантна людина, яка здатна дивитися на події з іншої точки зору, розуміти позицію інших людей. Розширення меж спілкування за допомогою ІКТ надає можливість співпрацювати з людьми, які є носіями незнайомих раніше соціальних культур і прошарків. Все частіше нашими партнерами в мережевій діяльності стають програмні аспекти, тому кожний учасник мережевої спільноти має бути готовим до порозуміння з ними.

Особливістю такого спілкування є те, що учасники спільної діяльності не потребують синхронної присутності в місці та часі. Кожний член співтовариства виконує свої прості операції, що й використовуються в педагогічній діяльності.

Колективна, взаємопов'язана діяльність численних агентів, які готові критикувати, змінювати гіпотези, відіграють визначальну роль у пошуках помилок, перевірки гіпотез і фальсифікації теорій. Це дає можливість занурювати студентів у середовище, в якому критична дискусія є обов'язковою;

2) *безкоштовні відкриті ресурси для пошуку інформації.* Найбільш поширений спосіб використання Інтернет з освітньою метою – пошук інформації. Мережеві соціальні сервіси розширюють інформаційні можливості Веб, інформація стала не менш достовірною, ніж у книгах, а може й більше, оскільки книга – статична, а Інтернет-видання постійно оновлюється. Проте головною особливістю використання соціальних мереж у пошуку навчальної інформації – це наявність вільних відкритих енциклопедій, таких як Вікіпедія, що дозволяють, окрім пошуку, спільно створювати й редагувати будь-які дані;

3) *вивчення іноземних мов і культур спілкування* в соціальних мережах, блогах та імітаторах трихвимерного простору дозволяє здійснювати спілкування з людьми-носіями іноземних мов, представниками різних культур і національностей, що значно корисніше для навчання й ефективніше, ніж вивчення даного матеріалу за допомогою друкованих або звичайних медіа матеріалів;

4) *колективна робота над проектами.*

Колективна робота над проектами можлива за допомогою практично будь-яких засобів соціальних мережевих сервісів. Так, Вікі дозволяє студентам створювати навчальні посібники, реферати, вести спільну дослідницьку роботу, фотоальбоми. Використання спеціальних програм з метою управління проектами, що встановлені в локальній мережі або в мережі Інтернет, допомагають керувати ходом виконання проекту, займатися розподілом завдань в он-лайн режимі, створювати список запитань або форум із заданої теми;

5) *побудова моделей.*

Віртуальний простір надає можливість здійснювати моделювання різноманітних процесів, явищ, а соціальні мережеві сервіси реалізують психологічні тренінги, рольові ігри, дозволяють інсценувати педагогічні, психологічні, економічні та інші ситуації, гарантуючи анонімність.

Зупинимось на використанні сервісів ІКТ у навчальному процесі.

Значна кількість студентів нині користується електронною поштою: безкоштовною або корпоративною. Безкоштовна пошта на популярних ресурсах mail.ru, yandex.ru, google та ін. підходить для особистого використання.

Для навчальних закладів, організацій цей підхід має певні недоліки:

Відсутня гарантія повної конфіденційності та безпечності поштової скриньки від спаму, санкціонованого взлому.

У поштовій адресі відсутнє ім'я домену.

Відсутній спільний доступ до корпоративних даних, спільних файлів.

Мають місце певні труднощі в синхронізації календарів, контактів і задач з мобільними пристроями.

Неможливість контролю опцій від спаму і вірусів.

Відсутність технічної підтримки.

Тому для навчальних закладів, організацій є сенс використовувати корпоративну пошту, що в більшості розгортається на серверних потужностях навчального закладу або організацій, підтримується власними адміністраторами.

Корпоративна електронна пошта забезпечує обмін і передачу інформації. З метою забезпечення ефективної і безпечної передачі інформації між користувачами створюється корпоративна електронна пошта, що розміщується на спеціальному домені: gmail.com, mbox.com, ukr.net, mail.ru, rambler.ru та ін.

Це дозволяє здійснювати безпечне передавання інформації між студентами й працівниками.

Форум – один із найбільш доступних і разом з тим ефективний засіб віддаленого спілкування, що становить засіб мережевого спілкування за допомогою обміну текстовими повідомленнями між студентами, співробітниками в режимі «Кожний з усіма» або «Кожний з кожним» в реальному або відкладеному часі. Створення системи закритих форумів серед співробітників дозволяє обговорювати питання різного характеру.

Традиційно форум реалізується як компонент інформаційно-освітнього середовища і є його окремим сервісом; можна також розглядати форум як електронний освітній ресурс, котрий слугує для забезпечення комунікаційних видів діяльності в межах робочої програми дисципліни і є невід'ємною частиною електронного навчально-методичного комплексу.

Електронний документообіг дозволяє організувати коректну спільну роботу над документами. Відомо, що якість освітніх послуг прямо залежить від роботи всієї освітньої установи. Оптимізувати її можливо за рахунок впровадження системи електронного документообігу. Діяльність будь-якого навчального закладу супроводжується значною кількістю документів. Ці документи потребують постійної систематизації обліку, оперативного розгляду та виконання, в яких беруть участь різні підструктури. Ці та інші проблеми розв'язуються за допомогою електронного документообігу, що заснований на технологіях Веб 2.0. Ці технології дають можливість вести хронологію версій документу, присвоювати документу різні права доступу користувачам, забезпечувати колективне редагування документу різними користувачами [1, с. 16].

Використання системи електронного документообігу дозволяє організувати розподілену систему зберігання документів. Система документообігу може бути використана:

- для зберігання документів в електронному архіві;
- для складання звітів, інформаційних таблиць (наприклад, навантаження);
- під час роботи з документами значної кількості працівників здійснюється його вичитка та вдосконалення;
- для збереження повнотекстової індексації;
- для підтримки версій і підверсій документів;
- для збереження документу в архіві в первинному форматі;
- подає можливість ведення журналів для користувачів;
- для передачі підсумкового документу всім користувачам за допомогою розсилки.

Система електронного документообігу пов'язана з системою сайтів і блогів.

З метою використання системи електронного документообігу в навчальному закладі (організації) необхідно, щоб усі комп'ютери цього закладу були зв'язані між собою мережею Інтранет. *Інтранет* – це той самий Інтернет, з тими самими ай-пі протоколами, але тільки обмежений межами віртуального простору навчального закладу (організації), має вихід в Інтернет, що забезпечує зв'язок навчального закладу із зовнішнім світом.

Необхідно розмежувати поняття «Інтранет» і «Корпоративний портал». Корпоративний портал – це сайт, тобто графічна оболонка, яка за допомогою технологій Інтранет доступна для будь-якого спеціаліста / в будь-який час. Основною перевагою використання корпоративного порталу є не тільки

можливість інформування студентів, педагогічних працівників з одного робочого місця, а також спільна робота над одержаною інформацією, що значно зменшує витрати часу, підвищуючи рівень взаємодії між різними структурами, користувачами.

Кожна структура, викладач та інший співробітник ВНЗ мають право створювати свій сайт, доступ до яких інших людей кожний надає за власним бажанням та необхідністю. Система сайтів може бути замінена внутрішнім порталом з певними можливостями доступу для користувачів.

З метою швидкого розміщення інформації, результатів дослідження використовується система блогів, в яких розміщуються короткі термінові повідомлення. Нині існує підвищена зацікавленість педагогів до блогів, що привело до появи і розвитку блогосфери.

Блогосфера (від англ. – *blogosphaera*) – термін, що означає сукупність усіх блогів як співтовариств або соціальну мережу. В свою чергу, блог визначається як мережевий журнал, в котрий регулярно додаються записи, що містять текст, зображення, мультимедіа [2, с. 20]. Створивши власний блог, можна зробити доступним сервіс «Документи Google», що дозволяє створювати й публікувати на сторінках блогу документи, таблиці, форми, презентації і т. ін. – потужний інструмент для освітян, які ведуть освітній блог. Блоги прилюдні (публічні) передбачають як внутрішніх співробітників, так і сторонніх читачів, які можуть здійснювати допублічне обговорення з автором.

З метою забезпечення інтерактивності використовується телекомунікаційний сервіс – відеоконференції. *Відеоконференція* – це спосіб обміну відеозображенням, звуком і двома чи більше об'єктами, що обладнані відповідними апаратно-програмними комплексами [2, с. 27].

Нині набуло поширення створення єдиних співтовариств навчальних закладів, що дозволить здійснювати обмін досвідом, проводити майстер-класи і конференції незалежно від місця знаходження учасників навчального процесу. Обмеженість полягає в тому, що всі учасники відеоконференції мають бути підключеними до Інтернет. Є різні види відеоконференцій, з яких найбільший інтерес становить Веб-конференція або Вебінар. Ці конференції використовуються для живих зустрічей, презентацій в мережі Інтернет, що підключений до інших учасників конференції за технологією «клієнт-сервер» через мережу Інтернет.

Відеоконференцв'язок є інструментом електронного навчання (E-learning), надаючи можливість проведення лекцій, семінарів, індивідуальних консультацій, іспитів і заліків.

З метою здійснення спілкування у мережі в он-лайн режимі нині використовується програма Skype. Користувачі Skype здійснюють телефонні виклики й відеовиклики за допомогою Skype та Інтернет. Основа системи – безкоштовна комунікація між користувачами програмного забезпечення Skype, проте це програмне забезпечення дозволяє користувачам зв'язуватися з користувачами наземної лінії зв'язку і мобільних телефонів.

Наведені комунікаційні сервіси дозволяють передавати інформацію різних видів, використовуючи мережу Інтернет, а також середовище, в якому користувачі (студенти) стають творцями інформації.

Освітня соціальна мережа. Нині в навчальних закладах створюються і використовуються корпоративні соціальні мережі, а також соціальні мережі вільного доступу з використанням усіх сервісів, що розглянуті вище, створюють єдине інформаційне освітнє середовище навчального закладу.

Освітня соціальна мережа – одна з популярних, доступних, звичних для користувачів, зручних для одержання й обміну знаннями, перспективних Інтернет-технологій використовується в єдиному інформаційному освітньому середовищі навчального закладу з метою:

- залучення учасників навчального процесу до взаємодії з ними в соціальних мережах;
- створення віртуального освітнього середовища, організація навчання в середовищі e-learning ;
- організація професійних співтовариств – віртуальних робочих груп студентів, викладачів, аспірантів, магістрів у проектах, що стосуються навчальної наукової роботи у вільному доступі, корпоративних соціальних мереж.

Такі середовища базуються на основі технологій Веб 2.0, передбачають спільну роботу користувачів з формування змісту інформації, що розміщена в мережі, розв'язання завдань, характерних для навчальних закладів.

Розвиток соціальних мереж, e-learning зумовили виникнення й розвиток *Smart Education* – принципово нового освітнього середовища, що об'єднує викладачів і студентів з усього світу. Використання в навчальному процесі аудиторій, в яких управління засобами навчання здійснюється на відстані – є ще одним видом мережевого навчання, що нині почало розвиватися. Ця технологія Smart Education відкриває можливість здійснення «навчання завжди» з використанням діалогу «комп'ютер-студент», що відповідає технологіям Веб 3.0, що починають нині розвиватися в усьому світі.

Висновок. Використання соціальних мереж у навчальному процесі сприяє:

- вільному розповсюдженню навчальних матеріалів, відкривається можливість їх спільного

використання;

- самостійному створенню мережових навчальних матеріалів. Кожний одержує можливість не тільки одержувати доступ до цифрових колекцій, але й брати участь у створенні власного мережового змісту;

- можливість брати участь у нових формах діяльності без спеціальних знань і навичок з інформатики (пошук, накопичення, редагування й використання власних цифрових об'єктів);

- діяльності зі спостереження за учасниками співтовариств; при цьому спілкування здійснюється у формі взаємного спостереження за діяльністю в мережі.

Література

1. Григорьев С. Г. Применение социальных сетей в области образования / Григорьев С. Г. // Проблемы та перспективи фахової підготовки вчителя математики : зб. наук. праць. – Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Вінниця : ВДПУ, 2012. – 366 с.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : термінологічний словник / М. Ю. Кадемія. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. – 260 с.
3. Патаракин Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю / Патаракин Е. Д. – [2-е изд.]. – М. : Институт. Ру, 2007. – 64 с.
4. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования ; под ред. Полат Е. С. – М. : «Академия», 2005. – 272 с.
5. Intel@ навчання для майбутнього. – К. : Видавництво «Норапринг», 2005.